

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije

Vožarski pot 12
1000 Ljubljana
E: gp.zirs@gov.si

Inšpektorat Republike Slovenije za delo

Štukljeva cesta 44
1000 Ljubljana
E: gp.irsd@gov.si

Številka: 0610-4/2024/1
Datum: 6. 3. 2024

Zadeva: Predlog za izvedbo inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem določb Zakona o zdravniški službi v zvezi z Zakonom o stavki in v zvezi z izvajanjem Odloka o opravljanju zdravniške službe v času stavke

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) je na podlagi 2. in 21. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo¹ (ZVarD) iz poročanja medijev ter iz opozorila Nacionalnega sveta invalidskih organizacij (NSIOS) zaznal težave, s katerimi so v času zdravniške stavke soočeni vozniki motornih vozil z invalidnostmi, stari med 18 in 65 let, ki v Ambulanti za voznike s posebnimi potrebami, Univerzitetnega rehabilitacijskega centra Soča (URI Soča) ne morejo pridobiti zdravniških spričeval za pridobitev ali podaljšanje vozniškega dovoljenja.

Tako za veliko število ljudi z invalidnostmi niso zagotovljene ključne storitve, ki so nujni predpogoj za neodvisno osebno mobilnost voznikov z invalidnostmi, ki morajo biti zagotovljene brez vsake diskriminacije. Zagovornik je zato že izdal Priporočilo številka 0706-1/2024/1 z dne 23. 2. 2024 glede zagotovitve pregledov za pridobitev ali podaljšanje zdravniškega spričevala za voznike z invalidnostmi v času zdravniške stavke² in Priporočilo

¹ Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg.

² Dostopno na: <https://zagovornik.si/izdelki/priporocilo-zagovornika-nacela-enakosti-glede-zagotovitve-pregledov-za-pridobitev-ali-podaljsanje-zdravniskega-spricevala-za-voznike-z-invalidnostmi-v-casu-zdravniske-stavke/>

številka 0706-2/2024/1 z dne 23. 2. 2024 glede ukrepov za ljudi z invalidnostmi, ki zdravniške stavke ne morejo podaljšati voznških dovoljenj³, ki vam ju pošiljamo v prilogi.

Iz teh informacij izhaja, da so v času stavke, ko se ne izvajajo določene obravnave, osebe z invalidnostmi v manj ugodnem položaju, saj so izgubile edino možnost za pridobitev oziroma podaljšanje voznškega dovoljenja, medtem ko imajo ostali ljudje brez invalidnosti na voljo več različnih možnosti, da pridejo do tega (npr. zasebne ambulate medicine dela). Navedeno kaže na posredno diskriminacijo, ki v skladu z drugim odstavkom 6. člena ZVarD obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebnostno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna.

Zagovornik zato Zdravstvenemu inšpektoratu RS in Inšpektoratu RS za delo, vsakemu v okviru pristojnosti iz 76. a člena Zakona o zdravniški službi (ZZdrS), na podlagi določbe prvega do četrtega odstavka 42. člena ZVarD predlaga izvedbo inšpekcijskega nadzora. Ta naj se izvede nad izvajanjem določb 4. člena v zvezi z 46. členom ZZdrS, v zvezi z 45. členom Zakona o zdravstveni dejavnosti⁴ (ZZDej), v zvezi z prvim odstavkom 5. člena in prvim odstavkom 7. člena Zakona o stiski⁵ (ZStk) ter v zvezi z določbami Odloka o opravljanju zdravniške službe v času stavke⁶ (Odlok) v času stavke, ki traja od 15. januarja 2024.

Predlagamo, da po izvedenem inšpekcijskem nadzoru ukrepate na podlagi 1. alineje prvega odstavka 32. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru⁷ (ZIN) in odredite odpravo nepravilnosti, ugotovljenih pri izvajanju inšpekcijskega nadzora, predlagate sprejetje ustreznih ukrepov za preprečitev nadaljnje diskriminacije ter prepoveste nadaljnjo diskriminacijo.

*

Zagovornik pojasnjuje, da je Ambulanta za voznike s posebnimi potrebami na URI Soča edina ambulanta v Sloveniji, kjer opravljajo obvezne zdravniške preglede, ki jih mora za podaljšanje voznškega dovoljenja opraviti vsaka oseba s statusom invalida, ki uporablja prilagojeno vozilo. O sposobnosti za vožnjo v tej ambulanti osebi izdajo potrdilo oziroma spričevalo. V času zdravniške stavke ta ambulanta ne deluje za vse, stare med 18 in 65 let, zato velika večina voznikov s posebnimi potrebami teh potrdil ne more pridobiti. To pomeni, da ne morejo podaljšati voznškega dovoljenja, ki je pogoj za udeležbo v cestnem prometu. Vozniki s statusom invalida, ki jim je voznško dovoljenje poteklo oziroma so tik pred tem, bi zato lahko zaradi omejenega delovanja ambulate utrpeli resne posledice.

Ta negativen učinek stavke zdravnikov je zelo daljnosežen, povezan je z invalidnostjo teh ljudi in ni primerljiv z morebitnim nezagotavljanjem takih zdravniških potrdil v času stavke

³ Dostopno na: <https://zagovornik.si/izdelki/priporocilo-zagovornika-nacela-enakosti-glede-ukrepov-za-ljudi-z-invalidnostmi-ki-zdravniske-stavke-ne-morejo-podaljsati-vozniskih-dovoljenj/>

⁴ Uradni list RS, št. 23/05 - uradno prečiščeno besedilo, 23/08, 58/08 - ZZdrS-E, 15/08 - ZPacP, 77/08 - (ZDZdr), 40/12 - ZUJF, 14/13, 88/16 - ZdZPZD, 64/17, 1/19 - odl. US, 73/19, 82/20, 152/20 - ZZUOP, 203/20 - ZIUPOPVE, 112/21 - ZNUPZ, 206/21 - ZDUPŠOP, 100/22 - ZNUZSZS, 132/22 - odl. US, 141/22 - ZNUNBZ, 14/23 - odl. US, 76/23 - ZNUZSZS-A, 196/21 - ZDOsk, 163/22 - ZDOsk-A, 84/23 - ZDOsk-1, 136/23 - ZIUZDS

⁵ Uradni list SFRJ, št. 23/91, Uradni list RS - stari, št. 22/91, Uradni list RS/I, št. 17/91 - ZUDE, Uradni list RS, št. 13/93, 66/93

⁶ Uradni list RS, št. 17/24

⁷ Uradni list RS, št. 43/07 - uradno prečiščeno besedilo, 40/14.

vsem drugim ljudem. Slednji taka potrdila (npr. glede vožnje z očali) tudi v času stavke, pa tudi nasploh lahko pridobijo pri zdravnikih v zasebnem sektorju. Pri merjenju učinka je ključno, da je zaradi zelo slabe dostopnosti javnega potniškega prometa (bodisi vozil bodisi infrastrukture, kot so postaje, sanitarije) za veliko ljudi z invalidnostmi edina izbira za mobilnost ta, da uporabljajo svoje lastno vozilo. To sicer zakonodaja sistemsko ureja, npr. glede mobilnosti študentov so v primeru nedostopnosti javnega prevoza na voljo subvencije za stroške uporabe vozila. Druge javne storitve torej ne morejo povsem kompenzirati teh posledic. Vse druge rešitve nastale situacije (pomoč pri prevozu s strani svojcev ali drugi, specializirani prevozi invalidskih organizacij, komercialni taksi prevozi) pomenijo neenakovredno rešitev. Pomenijo tudi odvisnost ljudi z invalidnostmi od drugih oseb, tudi če je alternativna rešitev sploh uresničljiva, pa ni (npr. stroški taksi prevozov).

Če so ljudje z invalidnostmi že nasploh v manj ugodnem položaju glede svoje mobilnosti kot drugi, opisani kontekst zdravniške stavke in zavezujoča pravila o veljavnih vozniških dovoljenjih kot nujnem pogoju za udeležbo v prometu tiste, ki bi sicer lahko vsaj sami vozili, zapostavljajo še bolj. Ljudje, ki se soočijo z omejenim delovanjem navedene ambulante, imajo tako le dve realni izbiri: še naprej lahko vozijo brez veljavnega vozniškega dovoljenja, a s tem tvegajo morebitne sankcije za kršitev pravil o udeležbi v prometu, ali pa ostanejo brez možnosti lastne, neodvisne osebne mobilnosti. Pomanjkljiva mobilnost ima lahko zelo negativne učinke na njihove pravice. Ne le za samo mobilnost kot tako in svobodo gibanja, ampak tudi za zaposlitev, možnost opravljanja poklica, za izobraževanje, morebitno zdravljenje izven kraja bivanja, za preskrbo z osnovnimi življenjskimi dobrinami ipd. Omeji lahko torej cel sklop zelo pomembnih pravic in svoboščin, posledice pa so lahko nepopravljive ali težko popravljive.

Razlogi za takšno stanje so objektivno na strani države. Ravnanje izvira iz ravnanja URI Soča kot javne ustanove, ki opravlja javne storitve, država pa ga je sama določila za edino ustanovo za izdajanje omenjenih potrdil. To velja ne glede na morebitno zakonitost stavke (razlogov zanjo).

Velja pa tudi, če je podana protipravnost takšne oblike izvajanja zdravniške stavke oseb, ki so javni uslužbenci. Nedostopnost javnega prometa je posledica premalo skrbnega delovanja države v daljšem časovnem obdobju.

Zagovornik je v okviru priprave posebnih poročil o nedostopnosti javnega medkrajevnega avtobusnega prevoza za gibalno in senzorno ovirane na podlagi podatkov Ministrstva za okolje, podnebje in energijo (MOPE) ter informacij nevladnih organizacij ugotovil, da država povečini ne izpolnjuje zakonskih obvez iz Zakona o izenačevanju možnosti invalidov⁸ (ZIMI) in je javni avtobusni prevoz ljudem z invalidnostmi pretežno nedostopen.

Omejeno delovanje navedene ambulante v tem kontekstu ogroža pravico do enake obravnave ljudi z invalidnostmi. Razlogi za tako stanje so v celoti izven vpliva oseb z invalidnostmi, to zanje predstavlja višjo silo. Vozniki z invalidnostmi zgolj zaradi tega ne morejo predložiti potrdil, ki bi jim omogočila podaljšanje vozniških dovoljenj.

Pravica do stavke tistih, ki stavkajo, nikakor ni hierarhično višje ali bolj zavarovana, kot so druge pravice drugih ljudi. To posebej velja za stavke v nekaterih poklicih in za možne

⁸ Uradni list RS, št. 94/10, 50/14, 32/17

posledice, zlasti za tiste ljudi, ki so v posebno ranljivih položajih. Država je dolžna z normativnimi, političnimi, pa tudi s praktičnimi ukrepi zavarovati vse pravice v kar največji meri. Zato ne sme dopuščati, da se s stavkami v kritičnih panogah krši pravice drugih ljudi.

Država je po Ustavi RS in Konvenciji o pravicah invalidov vselej, tudi v pogojih stavk, zavezana, da se sama vzdrži vsake diskriminacije zaradi invalidnosti pri uživanju človekovih pravic in svoboščin in to pri svojem oblastnem odločanju, kot tudi pri vseh svojih storitvah, tako zdravstvenih, upravnih, kot tudi pri izpolnjevanju svoje obveznosti, da ljudem zagotavlja uresničevanje največje mogoče samostojno (neodvisne) osebne mobilnosti. Ljudje z invalidnostmi so v nastali situaciji v posebej ranljivem položaju. Zanje bi morale veljati prednostno, strožje varstvo njihovih pravic, ne pa, da se lahko na njihovih plečih dodatno lomijo posledice stavke. Diskriminacijo glede pravice do mobilnosti in drugih s tem povezanih pravic je država gotovo dolžna tudi sistemsko preprečevati (primerjaj z urejanjem položaja otrok in starejših v času zdravniških stavk po drugi alineji drugega odstavka 46. člena Zakona o zdravniški službi). Prav tako ima država obveznost tudi v takih situacijah zavarovati pred diskriminacijo s strani tretjih oseb (zdravnikov kot posameznikov ali njihovih stanovskih organizacij).

Zagovornik opozarja na spoštovanje določbe iz 2. in 7. točke 2. člena Odloka, na podlagi katerih mora URI Soča opravljati zdravniške storitve v času stavke, kot so:

- storitve ugotavljanja zdravstvenega stanja, ki jih pacient uveljavlja zaradi zahtev ali predpisov na drugih področjih ali pri drugih organih (pri zavarovalnicah, sodiščih, izdaja potrdil za voznike motornih vozil, storitve v zvezi z varstvom in zdravjem pri delu itd.),
- storitve za vse ranljive skupine (invalidi, osebe s posebnimi potrebami, paliativni bolniki, vojni veterani, žrtve vojnega nasilja, psihiatrični bolniki, ki jim je odvzeta ali omejena svoboda gibanja).

Predlagamo, da opravite celovit pregled spoštovanja navedenih zakonskih določb v času stavke ter po izvedenem inšpekcijskem nadzoru ukrepate na podlagi 1. alineje prvega odstavka 32. člena ZIN v zvezi z določbo tretjega odstavka 42. člena ZVarD.

Naprošamo vas, da Zagovornika obvestite o poteku inšpekcijskih postopkov.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:

- naslovniku
- zbirka dok. gradiva

Priloga:

- Priporočilo številka 0706-1/2024/1 z dne 23. 2. 2024
- Priporočilo številka 0706-2/2024/1 z dne 23. 2. 2024